

BỔ SUNG MỘT GIỐNG VÀ 6 LOÀI BỌ XÍT ĂN THỊT THUỘC PHÂN HỌ ASOPINAE (PENTATOMIDAE-HETEROPTERA) CHO KHU HỆ VIỆT NAM

ĐẶNG ĐỨC KHƯƠNG

Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật

Phân họ bọ xít Asopinae (Pentatomidae) là phân họ có số lượng giống và loài ít. Theo thống kê của Viện Bảo vệ thực vật, 1976, ở các tỉnh phía Bắc Việt Nam có 6 giống, 8 loài [5]. Trong tạp chí Sinh học, 23 (2), 2001, chúng tôi đã công bố ở Việt Nam có 6 giống, 9 loài [3]. Theo Distant W. L. 1902-1907, ở khu vực Ấn Độ và Mã Lai (bao gồm cả Nam Trung Quốc) phân họ này có tới 10 giống, 20 loài [2, 3]. Theo cuốn "Thiên địch côn trùng đồ giám, 1978", phân họ này ở Trung Quốc có 6 giống, 9 loài [4]. Hiện nay, chúng tôi bổ sung thêm một giống của phân họ này là *Blachia* Walker và một loài của giống này là *Blachia ducalis* Walker cho khu hệ Việt Nam. Đối với giống *Cazira*, trong Tạp chí Sinh học, 23(2), 2001, chúng tôi mới chỉ công bố có một loài là *Cazira verrucosa* (Westw.) [3] nay chúng tôi phát hiện thêm 5 loài thuộc giống này, như vậy giống *Cazira* ở Việt Nam có tới 6 loài. Theo danh lục côn trùng của Viện Bảo vệ Thực vật, 1976 thì giống này có 2 loài là *Cazira montandoni* Bredd. và *C. ventralis* Yang, vì chúng tôi không có mẫu vật nên không đưa vào danh sách này.

I. GIỐNG *BLACHIA* WALKER, 1867. CAT. HET. I, P.117

Synonym: *Sesha* Distant, 1887.Tr. E. S. p.343.

Loài chuẩn: *Blachia ducalis* Walker.

Giống này là phát hiện mới cho khu hệ Việt Nam.

Đặc điểm chung: hình thái ngoài gần giống với giống *Cazira* Any. et Serv, tuy nhiên có một số đặc điểm sai khác: tám lưng ngực trước phẳng, không có u bướu nổi lên; tám mai lưng

ngắn, gốc không có 4 u bướu, phần cuối không kéo dài ra và không tách làm hai thùy; các đốt đùi của chân giữa và chân sau không có gai nhỏ ra ở phía cuối mặt bụng. Giống này ở Việt Nam mới phát hiện một loài.

1. *Blachia ducalis* Walker, 1867. Cat. Het. i, p. 117 (hình 1)

Synonym: *Sesha manifesta* Distant, 1887. Tr. E. S. p.343. pl xii, fig.2.

Phân bố: Việt Nam: Khu Bảo tồn thiên nhiên Pù Luông, Bá Thước, Thanh Hóa.

Thế giới: Ấn Độ, Mianma, Thái Lan

II. GIỐNG *CAZIRA* AMY. ET SERR., 1843. HEM. P. 78

Trong tạp chí Sinh học, 23(2), 2001, chúng tôi đã công bố 1 loài là *C. verrucosa* (Westw.). Nay chúng tôi bổ sung thêm 5 loài nữa thuộc giống này.

1. *Cazira bhoutanice* Schout, 1907. Ann. Soc. Ent. Belg. Li, p.39 (hình 3)

Synonym: *Cazira (MetaCazira) bhoutanice* Wytzm, 1907. Gen. Isn. fasc. lii, p.23.

Phân bố: Việt Nam: Lâm Đồng (Dambri)

Thế giới: Butan

2. *Cazira breddini* Schout, 1907. Ann. Soc. Ent. Belg. Li, p.41 (hình 4)

Synonym: *Cazira (MetaCazira) breddini* Wytzm, 1907. Gen. Isn. fasc. lii, p.23.

Phân bố: Việt Nam: Hoà Bình (Mai Châu), Lâm Đồng (Dambri)

Thế giới: Butan.

Công trình được hỗ trợ về kinh phí của Chương trình nghiên cứu cơ bản.

Khóa định loại các loài thuộc giống *Cazira* đã biết ở Việt Nam

- 1(4) Đầu có hai thùy bên dài hơn thùy giữa, nhìn mặt lưng của đầu thấy tạo thành hốc lõm (hình 6a, 7a).
- 2(3) Tấm giữa của đầu nhỏ hơn hai tấm bên (hình 6a). Góc trước tấm lưng ngực trước chỉ hơi nhỏ chứ không thành gai nhọn, góc bên sau tạo thành hai gai 2 thùy gần bằng nhau (hình 6b). Bờ bên dẹp lại của phần bụng các góc sau đốt tạo thành răng cưa tù (hình 6c).
Cazira ulcerata Herr., Schaff.*
- 3(2) Tấm giữa của đầu không nhỏ hơn hai tấm bên (hình 7a). Góc trước tấm lưng ngực trước tạo thành gai nhọn chĩa sang hai bên, góc bên sau có gai trước lớn hơn và dài hơn gai sau nhiều (hình 7b). Bờ bên dẹp lại của phần bụng có phần giữa đốt hơi lõm vào (hình 7c).
Cazira friwaldskyi Horv.*
- 4(1) Đầu có thùy giữa bằng hai thùy bên, nhìn mặt lưng không tạo thành hốc lõm (hình 2, 3, 4, 5).
- 5(8) Ba thùy đỉnh đầu có chiều rộng bằng nhau (hình 2, 3). Mép bên giao nhau, phần bụng giữa các đốt lõm vào.
- 6(7) Mép bên giao nhau của phần bụng, giữa các đốt lõm vào rất sâu tạo thành hình khía.
Cazira verrucosa (Westw.)
- 7(6) Mép bên giao nhau của phần bụng, giữa các đốt chỉ hơi lõm vào không tạo thành hình khía.
Cazira bhoutanice Schout.*
- 8(5) Ba thùy của đỉnh đầu có chiều rộng không bằng nhau (hình 4,5). Mép bên giao nhau của phần bụng giữa các đốt không lõm vào.
- 9(10) Thùy giữa của đầu hẹp hơn hai thùy bên, thùy giữa hơi uốn cong xuống (hình 5). Bờ bên dẹp lại của phần bụng góc sau các đốt chỉ hơi nhỏ không tạo thành hình răng cưa rõ rệt.
Cazira similis Distant*
- 10(9) Thùy giữa của đầu rộng hơn hai thùy bên, không lõm xuống (hình 4). Bờ bên dẹp lại của phần bụng, góc sau của đốt bụng rất nhỏ tạo thành các răng cưa rõ rệt.
Cazira breddini Schout *

Ghi chú: (*) loài mới bổ sung cho khu hệ Việt Nam.

3. *Cazira similis* Distant, 1902. The Fau. Brist. India. Vol.1, p.245 (hình 5)

Phân bố: Việt Nam: Gia Lai (An Khê)
Thế giới: Ấn Độ

4. *Cazira ulcerata* (Herr-Schaff), 1839. Wanz. Ins. Iv, p.103 (hình 6)

Synonym: *Asopus ulcerata* (Herr- Schaff),
1839. Wanz. Ins. iv. p103, fig 452.

Phân bố: Việt Nam: Hà Tây (Ba Vì).

Thế giới: Ấn Độ, Trung Quốc, Thái Lan.

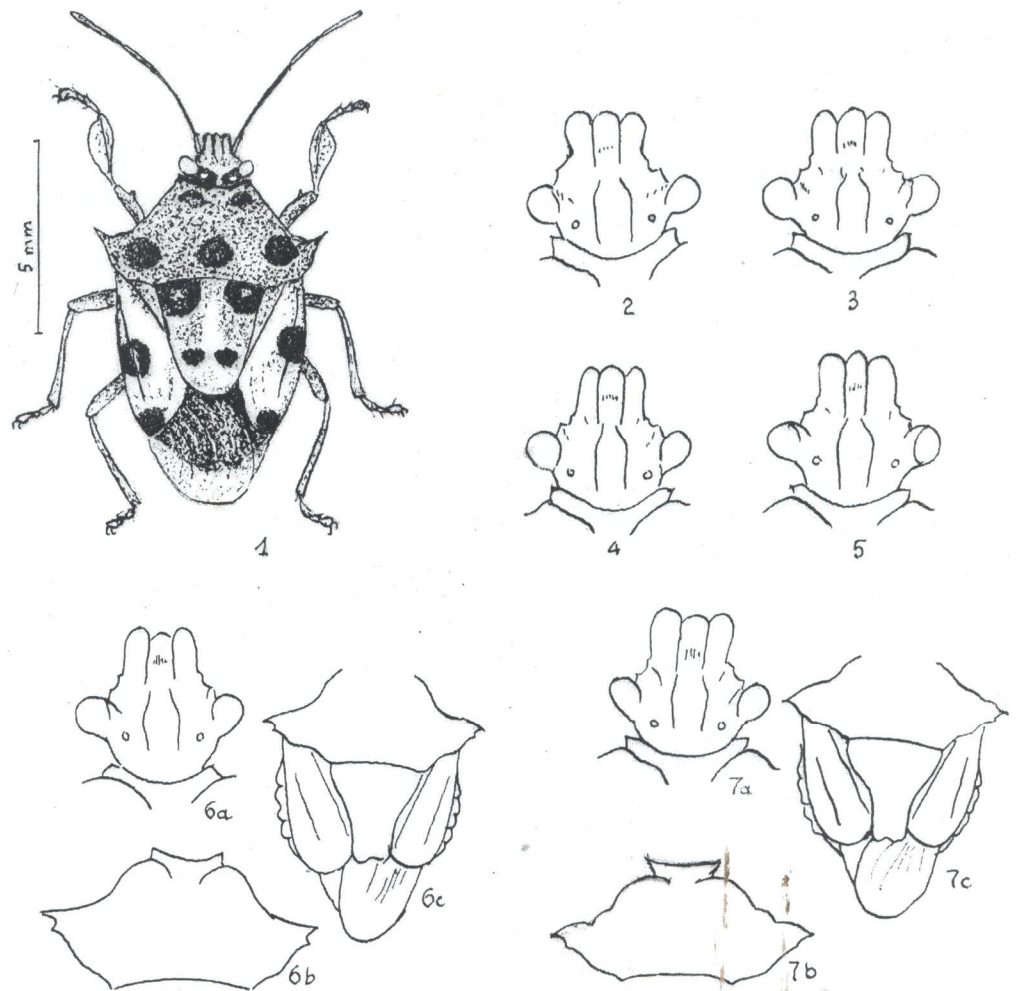
5. *Cazira friwaldskyi* Horv., 1889. Termesz. Fiizetek, xii, p.33 (hình 7)

Phân bố: Việt Nam: Hoà Bình (Mai Châu),
Lâm Đồng (Dambri)

Thế giới: Trung Quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Distant W. L., 1902: The fauna of British India, including Ceylon and Burma, I: 245-256.
2. Distant W. L., 1907: The fauna of British India, including Ceylon and Burma, IV: 446-447.
3. Đặng Đức Khương, Trương Xuân Lam, 2001: Tạp chí Sinh học, 23 (2): 15-19. Hà Nội.
4. Khoa học xuất bản xã, 1978: Thiên địch côn trùng đồ giám: 235-238; hình 317-322. (tiếng Trung Quốc).
5. Viện Bảo vệ thực vật, 1976: Kết quả điều tra côn trùng 1967-1968: 111-125. Nxb. Nông thôn.

Hình 1. *Blachia ducalus* Walker (nhìn mặt lưng); **Hình 2.** Đầu của *Cazira verrucosa* (Westw.); **Hình 3.** Đầu của *Cazira bhoutanice* Schout; **Hình 4.** Đầu của *Cazira breddini* Schout; **Hình 5.** Đầu của *Cazira similis* Distant; **Hình 6.** *Cazira ulcerata* (Herr-Schaff); 6a) đầu; 6b) tấm lưng ngực trước; 6c) phần lưng bụng nhìn từ trên xuống; **Hình 7.** *Cazira friwaldskyi* Horv.; 7a) đầu; 7b) tấm lưng ngực trước; 7c) phần lưng bụng nhìn từ trên xuống

**ONE NEW GENUS AND SIX NEW SPECIES OF THE SUBFAMILY ASOPINAE
(PENTATOMIDAE: HETEROPTERA) FOR VIETNAM**

DANG DUC KHUONG

SUMMARY

In this paper, one genus *Blachia* Walker and six species of the subfamily Asopinae (Pentatomidae-Heteroptera) recorded for the first time in Vietnam (*Blachia ducalus* Walker, *Cazira bhoutanice* Schout, *C. breddini* Schout, *C. similis* Distant, *C. ulcerata* (Herr-Schaff), *C. friwaldskyi* Horv.) are published.

Ngày nhận bài: 10-3-2004